

प्राथमिकता प्राप्त वस्तुको पुनःवर्गीकरण

गुञ्जबहादुर खड्का September 10, 2013

भदौ २४, काठमाडौं । निर्यात व्यापार प्रवर्द्धन गरी आयात-निर्यातको अन्तर कम गर्न प्राथमिकता प्राप्त वस्तुको पुनःवर्गीकरण गरिने भएको छ । वाणिज्य नीति २०६५ले निर्यातको प्राथमिकतामा राखेका वस्तुको निर्यात अपेक्षित रूपमा बढ्न नसकेपछि त्यस्ता वस्तुको पुनःवर्गीकरण गर्न लागिएको हो । पुनःवर्गीकरणसँगै केही वस्तुलाई कम प्राथमिकता र केही नयाँ वस्तुलाई मुख्य प्राथमिकतामा राखेर निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने गृहकार्य भएको छ । प्रस्तावित मुख्य प्राथमिकता प्राप्त वस्तुको सूचीमा साना ट्रान्सफर्मर, डेरी प्रडक्ट्स, सिमेण्ट र फर्मास्युटिकल्सजस्ता वस्तु थपिनेछन् । तर, वाणिज्य नीति संशोधनको प्रक्रियामा रहेकाले निर्णय हुन सकेको छैन ।

अहिले ऊनी गलेंचा, तयारी पोशाक, पशिमना, चियालगायत वस्तु निर्यात व्यापारको मुख्य प्राथमिकतामा रहेका छन् । त्यस्ता वस्तुको निर्यात लामो समयदेखि बढ्न नसक्नु र सबैको ध्यान त्यसैमा मात्र केन्द्रित हुँदा निर्यात व्यापारमा सुधार आउन सकेको छैन । पछिल्ला वर्षहरूमा सिमेण्ट तथा फर्मास्युटिकल्सको उत्पादन र माग बढ्दै गएकोले निर्यात व्यापारमा नयाँ सम्भावना देखा परेको व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्रका उपकार्यकारी निर्देशक डा. सुमनकुमार रेग्मी बताउँछन् । 'हामीले ठूलो परिमाणमा उत्पादन हुने वस्तुलाई निर्यातको प्राथमिकतामा राख्न जरुरी देखिन्छ,' उनले भने, 'मध्यस्तर र ठूला आकारका उद्योगलाई प्राथमिकतामा राखेर सोहीअनुसार निर्यात प्रवर्द्धनको नीति लिनुपर्ने हुन्छ ।' उनका अनुसार नेपालमा वार्षिक रु.७ अर्ब मूल्य बराबरको औषधि र झण्डै २४ लाख टन सिमेण्ट उत्पादन हुने गरेको छ ।

वस्तुको पुनःवर्गीकरण गर्नुपूर्व निर्यातको सम्भाव्यता भएका वस्तुको ७५ ओटा जिल्लामा गएर विस्तृत अध्ययन गर्नुपर्ने हुन्छ । तर, नेपालमा २०५५ सालदेखि एकीकृत निकासी सम्भाव्यता अध्ययन हुन सकेको छैन । निकासी बढ्न नसक्नु र आयात निरन्तर बढिरहँदा हरेक वर्षजस्तो एकीकृत अध्ययन गर्नुपर्नेमा झण्डै १५ वर्षसम्म पनि अध्ययन नहुँदा निर्यात प्रवर्द्धनमा अपेक्षित उपलब्धि लिन नसकिएको रेग्मीले बताए । तर, वस्तुगत र जिल्लागत रूपमा भने केही मात्रामा अध्ययन भएका छन् । साथै नेपालको वैदेशिक व्यापार विश्वका १ सय ७० ओटा देशसँग हुने गरे पनि ९० प्रतिशतभन्दा बढी १० ओटा देशमा केन्द्रित रहेको छ ।

नेपालले १७ ओटा देशसँग द्विपक्षीय व्यापार सम्झौता नै गरिसके पनि आधुनिक व्यापार प्रणालीको अनुसरण गर्न नसक्दा १० देशसँग व्यापार सीमित हुन पुगेको हो । गत आर्थिक वर्षमा नेपालको निर्यात व्यापार रु.१ खर्ब मूल्यबराबरको पुऱ्याउने लक्ष्य राखिए पनि रु.७७ अर्ब ११ करोडमा सीमित भएको थियो । सो आवमा आयात भने ५ खर्ब ९५ अर्ब ६३ करोड रुपैयाँबराबरको भएको थियो । त्यसैले, आयात प्रतिस्थापन गरी निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले हुन लागेको पुनर्वर्गीकरणलाई सकारात्मक रूपमा लिनुपर्ने व्यापारविज्ञ डा. रत्नाकर अधिकारी बताउँछन् । 'व्यापार नीतिको समीक्षाका क्रममा वैदेशिक मुद्रा बाहिरिनबाट रोकन मुद्रा आर्जन गर्ने सम्भावना भएका वस्तुलाई प्राथमिकतामा राख्नेपर्छ,' उनले भने, 'यसले व्यापार नीतिको प्रभावकारितालाई अझ बलियो बनाउँछ ।'